2

పొడవని పొద్దు

"ఓరి పోరడా ఇంక లేవవేందిరా" - తల్లి గొంతు కఠినంగా వినిపించేసరికి కళ్ళు తెరిచాడు పోశిగాడు. లెమ్మని అంతకు ముందు నుంచీ తల్లి చెబుతూనే వుంది. తల్లి గొంతూ, ఆమె నీళ్ళగోళెం నింపుతున్న చప్పుడూ, గుడిసె ముందునుండి గొర్రెజీవాలు అరుచు కుంటూ పోయిన చప్పుడూ, గుడిసె వెనుక 'జాలాటిబండ' దగ్గర కాకుల చప్పుడూ అన్నీ వినిపిస్తూనే వున్నాయి. కాని మగతగా బద్ధ కంగా వుండడంవల్ల లేవాలనిపించడంలేదు. లేవడం, పశువుల్ని కొట్టుకుని పోవడం, దినమంతా ఎండలో తిరగడం........అదే పని. పనిలో కొత్తదనం లేదు. పనిలో ఉత్సాహం లేదు. అందుకే లేవాలని పించడంలేదు. విసిగిపోయి తల్లి కఠినంగా కేకేసేసరికి లేవక తప్పింది కాదు. చిరుగులు పట్టిన పాత చాప, సరిగా చుట్టొచ్చి చుట్టరాక చుట్టి గుడిసె వెనుక పెంటవైపు పరిగెత్తాడు. మూత్రం పోస్తూ నిలబడితే చెరువుకట్టమీద బెస్త ఎంకులు గాలాలు పట్టుకుని తండ్రితో పోతు న్నాడు. ఎంకుల్ని పిలుద్దామనుకున్నాడు. కాని అల్లంత దూరంలో పోతున్న దొరోళ్ళ పశువులు కనిపించాయి. గుండెలో ధక్‌మంది. గుండెలో దప్పు చప్పుడు మొదలయ్యింది. గిరుక్కున వెనక్కి తిరిగి నీళ్ళ గోళెంలోని నీళ్ళు దోసిలితో తీసుకుని నోరు, కళ్ళు కడుక్కు న్నట్టు చేసి గుడిసెలో కొచ్చాడు. తన 'గుతుపకట్టె' వెతికి తీసుకుని, జిట్టి లాగు ఎగేసుకుంటూ గుడిసెలోంచి గులేరురాయిలాగా బయట పడ్డాడు.

"ఇగో పోశిగా!" తల్లి పిలుపు వినిపించి ఆగి వెనక్కి తిరిగాడు. పాతగుడ్డలో కట్టిన రాతివెండి గిన్నె తల్లి ఎదురుగా తెచ్చింది. "మాపటిది బువ్వుంది కొంటవోరాదు" - అంది. తల్లివైపు సరిగా చూడకుండానే గిన్నె అందుకుని మళ్ళీ అంత వేగంగా పరుగందుకున్నాడు. గుండెలో యింకా దప్పు మోగుతున్నట్టుగానే వుంది. తాత ఎంత కొడతాడోనని-

'పోశిగా' - అని అందరూ పిలిచే పోశయ్యకు ఎనిమిదేళ్ళు నిండినయి. నల్లగా పీలగా వుంటాడు. వాడికి ఊరు, ఊర్లోని మనుషుల కన్నా, అడివి, అడివిలోని పశువులు, చేన్లు బాగా పరిచయం. కొద్ది సంవత్సరాల క్రితందాకా "మీ అయ్యేడిరా" - అని ఎవరైనా అడిగితే కళ్ళు చిత్రంగా తిప్పి 'దేవున్తానికి పొయ్యిండు' - అని చెప్పేవాడు. ఎదుటివాళ్ళ కళ్ళు చెమ్మగిల్లేవి. రాను రాను వాడికేదో అర్థమై పోయింది. అయ్య పేరెత్తగానే ముఖం మాడ్చుకుంటున్నాడు. అయ్యను తల్చుకుని అవ్వ ఏడుస్తున్నప్పుడు వాడి మనసుసంతా ఎవరో తోడేస్తున్నట్లయ్యేది. అవ్వ ఏడుస్తూ ఏడుస్తూ వూళ్ళోని దొరల్ని పటేళ్ళను తిడుతూ వుండేది. శపిస్తూ వుండేది. వాడికవేమీ అర్థం కాకుండేవి. తన తండ్రిని వాళ్ళేం చేసారో తెలిసేదికాదు. ఒకసారి తల్లి నడిగితే ఒళ్ళోకి లాక్కుని తల నిమురుతూ బిగ్గరగా ఏడ్చింది. పోశయ్యకు భయమేసింది.

వాడి గుండెలో దప్పు మోత యింకా ఎక్కువైంది. 'తాత తోని గుద్దులు తప్పవ్' అనుకుని మొస దీసుకుంటూ వాగుదాకా పరిగెత్తాడు. అక్కడే తాత ఎవరితోనో మాట్లాడుతూ వున్నాడు. వంగి దండాలు పెడుతూ వున్నాడు. ఆ మాట్లాడే అతన్ని తనెప్పుడూ చూళ్ళేదు. ఎర్రగా బొద్దుగా బావున్నాడు. తాతకన్నా చాలా చిన్నవాడు. అంత చిన్నోనికి తాత దండాలెందుకు పెడుతున్నాడో అర్థం కాలేదు. తాత తనను చూసాడు. తన గుండె వూగులాడినట్లయ్యింది.

ఆలస్యంగా వచ్చినందుకు తిట్లు తప్పవ్ అని లోలోన వణికిపోతు న్నాడు. తాత ఏ ఆలోచనల్లో ఉన్నాడో - తిట్టలేదు. "గింత పొద్దెక్క దాక పంటావుర పొరడ" - అని "ఇగ జూడు పట్నం లుండేటి శిన్న దొర కూడ ఎంత పొద్గాల లేసిండో" అని అతన్ని చూపించాడు. "అ - సర్ సర్రబొాయి పచ్చ బంగ్లోల్లయి బర్లు గొట్కరాపో" - అని పురమాయించాడు. పోశయ్య ఊరివైపు పరిగెత్తాడు. కొద్దిసేపటి తర్వాత "అమ్మా! బల్ద్రు గొట్కపొనొచ్చిన" - అని పసుపురంగు బంగళాముందు నిలబడ్డాడు. ఇంటివాళ్ళబ్బాయి వచ్చాడు. స్కూలు యూనిఫాంలో చక్కగా తయారయి వున్నాడు. వెంట్రుకలు నున్నగా దువ్వుకుని వున్నాడు. కాళ్ళకు తెల్లమేజోళ్ళు, నల్లజోళ్ళు....అందంగా వున్నాడు. పోశయ్య అలా చూస్తూ నిలబడ్డాడు. తనకు కూడా అలా తయారవ్వాలని కోరిక. బడికి పోయి చదువుకోవాలని కోరిక....తన కంటే చిన్నవాడే యింటివాళ్ళబ్బాయి. అయినా సరే పేరుపెట్టి పిల వొద్దట. 'శిన్నయ్యగారో' - అని పిలవాలట.

యింటి వాళ్ళబ్బాయి చిలిపిగా నవ్వి- "ఇదిగో నాకు రాస్కోవడానికేమో మా డాడీ యిచ్చారు" -అని పొడుగాటి వస్తువు చూపించాడు. పోసిగాడికి అర్థం కాలేదు. "ఎందది? సూపెట్టవా"- అని ప్రాధేయ పూర్వకంగా అడిగాడు.

"ఊ, నీకివ్వను-ఎవరికీ యివ్వొద్దంది మా మమ్మి"

"ఇదీ బాల్ పెన్. ఇలా ప్రెస్‌చేసి రాస్కోవాలి"- అని యింటి వాళ్ళబ్బాయి గోడమీద రాసాడు. నిజంగానే గోడమీద నీలి నీలి గీతలు కనిపించాయి. పోశయ్య కళ్ళు మెరిసాయి.

"ఏం రాశినవ్ ఆడ"

"ఫోర్ ట్వన్‌టీ" అని రాసా. నువ్వే 420" బొలబొలా నవ్వాడు యింటివాళ్ళబ్బాయి. పోశయ్యకు ఏమంటున్నాడో అర్థం కాలేదు. తను చదువుకుంటే తనకూ అర్థం అయ్యేది. ఒక్కసారి ఆ

పెన్ను చూద్దామనిపించింది. తను అరుగుకింద నిలబడ్డాడు. యింటి వాళ్ళబ్బాయి అరుగుమీద నిలబడ్డాడు.

"ఒక్కసారి ఉట్టిగనే సూసిస్త".... అన్నాడు పోశయ్య. యింటివాళ్ళబ్బాయి. "నో"- అని పెదాలు బిగించి, చేతుల్లో పెన్ను దాచుకుని తల అడ్డంగా తిప్పాడు. పోశయ్య- దగ్గరకెళ్లి చూద్దామను కుని కట్టె ఆసరాతో అరుగెక్కాడు. అది ఊహించని యింటి వాళ్ళబ్బాయి "మమ్మీ".... అని యింట్లోకి పరిగెత్తాడు.

"ఏమిట్రా సీను ఏమైంది?"- యింటావిడ పరిగెత్తుకొచ్చింది. సీను పోశయ్యను చూపించాడు. "పోశిగా బాబును బయపెడుతున్నావ్ .... తప్పుగాదూ.... అట్ల దిరిగి దొడ్లెకు రాపో. బర్లకు కుడితితాపించి కొట్కపోదువు గని....

"బయపెట్లేదమ్మా- గది పెన్నంట! సూశిస్తనన్న గంతె".

"చదువు రానోనివి నీకవెందుకూ-ఫోఫో దొడ్లోకి ఫో" అమ్మ గారు తనను తిట్టకుండానే తిడుతున్నట్లనిపించింది. సదువుకుంటే మంచి బట్టలు, పెన్నులు వస్తాయా? ఆలోచనలతో పోశిగాడు దొడ్లోకి వెళ్ళాడు. దొడ్లో బర్రెలను విడుస్తూంటగా అమ్మగారొచ్చి "సాయంత్రం వొచ్చినప్పుడు పైసలిస్తగని, బర్రెలను బాగ కడుక్కనిరా-ఏమంటున్న?"- అంది. పోసిగాడు "ఆ" అన్నాడు, వెనకనే శ్రీనివాసొచ్చాడు. "మమ్మీ నేను స్కూలుకెళ్ళనుఫో"- అన్నాడు బుంగ మూతితో. "ఏం ఏమైయ్యింది?"

"బాలల సంవత్సరంమీద వ్యాసం రాసిమ్మంటే డాడి ఎందుకు రాయలేదు? ఆ పోను ఫో"- మళ్లీ అదే బుంగమూతి.... బాలల సంవత్సరమేమిటో, వ్యాసమేమిటో పోశయ్యకు అర్థం కాలేదు, ఆశ్చర్యంగా చూశాడు. యింటావిడ సీనూను లోనికి లాకెళ్లింది. బర్రెలు కొట్టుకుని పోశిగాడు వీధిలోపడ్డాడు. వాగుదాకా వచ్చేసరికి తాతలేడు. వాగు

దాటి కంచెవైపు పోతూ కనిపించాడు. పోశయ్య గేదెల్ని పరిగెత్తించాడు. కంచెచేరే సరికి తాత చుట్టతాగుతూ రాయిమీద కూర్చున్నాడు.

వస్తున్నావ్....నీ పోరని తల్యాలి.... ఎటుబోతే అటే బోతవేంద్రా లంజకొడ్కా" తిడుతూ రెండు దమ్ములాగాడు తాత.... "అగో-ఫో-గా ఆవుల మల్పిరాపో" ఆదేశించాడు. పోశిగాడు రెండు నిమిషాల్లో తిరిగొచ్చాడు, వాడి మనసులో సందేహం మెర మెరమంటోంది.

"తాత-"

"ఆ"- తాత నోట్లోంచి, ముక్కులోంచి పొగ.

"గప్పుడు వాగుకాడ గా పిలగాడెవలే"

"ఒశినీయక్క - పిలగాడంట వేంద్రా?

కళ్ళుపోతయి. మన చిన్నదొర. ఆయిన కాడ జీతముండుకుంట పిలగాడంటవురా ముండకొడ్కు. తప్పుకాదు. మన దొరోరి చిన్న కొడ్కు. పట్నంలుంటడు. పెద్ద సద్వులు సద్వినోల్లయిరి".

"దొరకన్న మంచిగున్నడు గాదె" సదువుకుంటే ఎరుపురంగు, అందం, ఆకర్షణ కూడా వస్తాయేమోనని పోశయ్య అపోహ- ఆశ!

"అప్ మల్ల-ఎవలికొడ్కు? దొరకొడ్కేనాయె—దొర లేకుండె వొయిసులున్నప్పుడు?........మన పెద్దొర గీశిన్న దొరంతున్నప్పుడు నేను నీయంతుంటి. గీన్నే పసుల గాస్తుంటి"

పోశయ్య మనసులో డప్పు చప్పుడు మళ్లీ మొదలయ్యింది. యిన్నేండ్ల నుండి తాతకు యిదే పనా?

"యిన్నేండ్ల సంది పసులే గాస్తున్నవా"....

తాత బిగ్గరగా నవ్వాడు. పసులంటే ఏదో నిన్నియ్యాల పెద్ద మనిషి నయ్యిన్నని మల్ల పసులకాడి కొస్తాన. అంతకుముందు మోట గొట్టిన, భూమి దున్నిన. కుప్ప గొట్టిన అన్ని-పలొక్కపని చేసిన...." తాత ఉత్సాహంగా గతాన్ని నెమరేసుకున్నాడు. పోశయ్యకు మాత్రం

ఉత్సాహంగా లేదు. కొద్దిసేపు వూరుకుని - భయం భయంగా పోశి గాడు "తాత-బడికి తోలమని మా అమ్మ నడుగుతనే".

తాత ఉత్సాహం ఒక్కసారి కడిగేసినట్లయింది. తుపుక్కు మని ఊసాడు. "నీ బత్కు పాడుగాను. ఏం బుద్ధి పుట్టిందిర పోరడ నీకు? మంచిగ దొరతా నుండక. తాబేదారు వైతవా? తాలుక్ దారు వైతవా? ఎన్కటికి మీ నాయిన దొరతాన తీసుకున్న రెండొందలు ఎవలు తీర్చాలనుకున్నవే దొంగకాన?" తాత హేళనచేశాడు.

తాత మాటల్లోని అంతరార్థం కొంత మాత్రమే అర్థ మయింది. చదువొద్దన్నందుకు దుఃఖం లోపలినుండి తన్నుకొస్తోంది. బడికి పోతే మంచిగా నీడలో కూచోవచ్చు. మంచి బట్టలేసుకోవచ్చు. ఏ-ఫర్ ఏపిల్ చదుకోవచ్చు. ఆడుకోవచ్చు. గంట కొట్టగానే యింటి కెళ్లిపోవచ్చు. ఇవన్నీ తనకు శేఖర్ చెప్పాడు. శేఖర్ హెడ్మాస్టర్ కొడుకు. తనతో బాగా మాట్లాడుతాడు. బడికిరమ్మని చెబుతుంటాడు. అప్పుడప్పుడు బలపాలిస్తుంటాడు. బడికిపోతే శేఖరం లాగానో, చిన్నదొరలాగానో, సీనులాగానో వుండొచ్చునేమో. ఎన్నో ఆలోచనలు పోశయ్య మెదడును మేస్తున్నాయి.

"అరెరె-ఓరి పిల్లగా గట్ల సూస్తవేందిర? పసురాల్వోయి శేన్లు మేస్తుంటే?"- తాత కేక వినిపించేసరికి....పసువులు పక్కనేవున్న వరి చేన్లోకి దిగాయి. లేచిపరిగెత్తాడు. పొలంమీద పరిగెడుతుంటె తడి కాళ్ళకు బురదలోవున్న తుమ్మముల్లు గుచ్చుకుంది. "అమ్మా"- అనికేకేసి, ఏడ్చి దగ్గర ఎవరూ లేరు కాబట్టి తానే నిదానంగా తీసేసు కుని కుంటుకుంటూ పరిగెత్తి పశువుల్ని కొట్టుకొచ్చాడు.

పోశిగాడు బండపైకి వచ్చేసరికి తాతలేడు. బావివైపు వెళు తున్నాడు. దూరంగా కనిపించాడు. తాత బావివైపు పోతున్నాడంటే మధ్యాహ్నం తిండి తినే సమయమైందన్నమాట. పశువుల్ని అన్నీ చూసుకున్నాడు. పంటకాలవలో ముఖం కడుక్కున్నాడు. చుట్టూ

చూశాడు. దూరంగా మైసం బావివద్ద పటేలోళ్ళు నారతో తాళ్ళు పేనుకుంటున్నారు. తాడి చెట్లనుండి గౌండ్ల లక్ష్మయ్య వస్తున్నాడు. వెనక అతని భార్య కల్లుకుండతో అనుసరిస్తోంది. కాలువలోని నీళ్ళు కళవెళ శబ్దం చేస్తున్నాయి. కోడెలు బరాబరా గడ్డి నోటితో పీకి తింటున్నాయి. చిన్న దుడ్డెలు (దూడలు) 'అంబా' అని తల్లి వెనకే నడుస్తున్నాయి. సూర్యుడు నెత్తిమీది కొచ్చాడు. పోశయ్య కడుపులో ఆకలి తీవ్రమైంది. రెండ్రోజులుగా తనొక్కడే కంచెలో పశువుల్ని మేపాల్సివస్తోంది.... మైసయ్య, యాదగిరి లేనందువల్ల ఏదో వెలితిగా, వెతుక్కున్నట్టుగా వుంది. వాళ్ళున్నప్పుడు ముగ్గురు కలిసి 'బువ్వ' తినేవారు. యాదగిరి పెద్దవాడు. పదాలు పాడేవాడు. కొద్ది రోజులు బడికి వెళ్ళాడు. అందుకని అ ఆ ఇ ఈలు రాయగలడు. అప్పుడప్పుడు బొగ్గుతో బండలమీద రాసి, పోశయ్యను, మైసయ్యను ఆశ్చర్యంలో ముంచేవాడు. దొర యింటి ముందుగోడ కూలిపోతే కడుతున్నారు. వాళ్లిద్దరు కూడా ఆ పనిలోనే వున్నారు. అన్ని పశువుల్ని పోశయ్యొక్కడే కాయాల్సొస్తుంది. తాత సహాయంగా వున్నట్టేకాని, అస్తమానం చుట్టుపక్కలున్న బావులవద్దకు వెళ్ళి వాళ్ళతో బాతాఖానీ వేస్తుంటాడు.

పోశయ్యకు ఆకలి తీవ్రమైంది. గుడ్డలో కట్టిన గిన్నె విప్పుకున్నాడు, నాలుగు బుక్కలు పెట్టుకునేసరికి మైసంబాయి పటేలు కూతేసాడు. "ఎవలు ఎవలు ఎవ్వలో....పసులు ఒరిశేన్ల బడ్డయి, ఒరిశేన్ల బడ్డయో య్....ఓరి పిలగా" - వినబడడంతోటే పోశయ్య ఎడం చేత్తో కట్టెలందుకుని పరుగు లంకించుకున్నాడు. ముల్లు విరిగిన కాలు పరుగెత్తనీయలేదు. కుంటుతూనే పరిగెత్తాడు. కోపంకొద్దీ వరిచేన్లో పడ్డ పశువుల్ని కొట్టాడు. నీ యక్క.....నీ యవ్వ....బూతులు తిట్టాడు. పోశయ్య అలికిడి వినగానే పశువులన్నీ బుద్ధిగా దూరంగా పరిగెత్తాయి.

మళ్ళీ పోశయ్య బండమీదికి చేరుకునేసరికి కాకులు కావు కావు మంటూ పోశయ్య గిన్నెలోని అన్నం తింటున్నాయి. పోశయ్య కట్టె విసిరాడు. కాకు లెగిరిపోయ్యాయి. అన్నం కొంత బండమీద పడింది. ఒక్క క్షణం ఆలోచించాడు. ఆకలి బాగా మండిపోతూంది. బండమీది అన్నం ఇసిక లేకుండా దులుపుకుని, తీసుకుని గిన్నెలో వేసుకున్నాడు. తన నోటిదగ్గరి బుక్కలాక్కునే కాకులు తన చుట్టూ ఎన్ని వున్నాయో పోశిగాడికి యింకా అర్థం కాలేదు.

అన్నం తిన్నాడుగాని సరిపోలేదు. ఆకలి తగ్గిందికాని పూర్తిగా తీరలేదు. కడుపునిండా నీళ్ళు తాగాడు. గిన్నె కడిగాడు. పచ్చ బంగళా ఆవిడ చెప్పిన పని జ్ఞాపకానికొచ్చింది. బర్రెలను కడగడా నికి ఉపక్రమించాడు. ఆ అమ్మ పైసలిస్తానంది. దొర పశువులతో పాటు అయ్యగారి పశువులు, పచ్చబంగళావాళ్ళ పశువులు కూడా కలుస్తాయి. దొరకు వాళ్ళకు ఏం సంబంధమో మరి? పోశయ్యకు తెలియదు. తాత కాయమని చెప్తున్నాడు. తను కాస్తున్నాడు. ఏమైతేనేం బర్రెలను కడుక్కుని తీసుకుపోతే పైస లిస్తానంది. పైసలతో బలపాలు కొనుక్కోవచ్చు. యాదగిరి రాగానే అఆలు నేర్చుకోవచ్చు. అఆలు వస్తే బళ్ళోకి రానిస్తారేమో - ఏమో యాదగిరి నడగాలి.

సూర్యుడు కొండలమీదికి దిగిపోతున్నాడు. దుమ్ము లేపుకుంటూ చిన్న మోటరు వూళ్ళోకి పోయింది. "దొరయాడికో పొయ్యోస్తున్నట్లున్నది" - అనుకున్నాడు పోశయ్య. పశువుల్ని కొట్టుకొచ్చి, ఊరివైపు దారి మళ్ళించాడు. కడిగిన బర్రెలు నల్లగా శుభ్రంగా ఉన్నాయ్. వాటిలో ఓ బర్రెమీదికెక్కాడు. బర్రె బెదిరి పరిగెత్తడం మొదలుపెట్టింది. 'చ్చొ చ్చో చ్చో' - అని దాని మెడ నిమిరాడు. పశువు నిదానించింది. ఎప్పుడో యాదగిరి పాడిన పాట పల్లవి జ్ఞాపకాని కొచ్చింది "నందామయ గురుడ నందామయా, తందాన పాటలే విందామయా" పదిసార్లు పాడాడు. ఆ తరువాత ఏదీ జ్ఞాపకం రాలేదు.

పొడడం మానుకున్నాడు. ఊరు దగ్గరికి రాగానే బర్రెమీదినుంచి గెంతాడు.

దొర దొడ్లో పశువుల్ని విడిచి, కుడితి తాగించి, గడ్డి వేసి అయ్యవారింట్లో, పచ్చబంగళాలో వాళ్ళ వాళ్ళ పశువుల్ని తోలి తిరి గొచ్చేటప్పుడు బంగళాముందు నిలబడి కూతేసాడు.

''అమ్మగారో....బల్ర్ర్ర్ర్ద గడిగిన''

అమ్మగారు బయటకొచ్చి చూసి, నవ్వుకుంటూ పోయింది. పావుగంట తర్వాత వచ్చి, ఇరవై పైసలిచ్చింది. అమ్మగారు అన్ని పైస లిస్తుందనుకోలేదు. ఎగిరి గంతేసే అంత పనైంది. అమ్మగారు లోనికి పోగానే పోసిగాడు అంతపని చేశాడు. నాలుగుసార్లు చూసుకుని ఇరవై పైసలు గుప్పిట్లో బిగ్గరగా పట్టుకున్నాడు, నడుస్తున్నాడు. పోతూ పోతూ చెంగు చెంగున ఎగిరి గంతేస్తున్నాడు. గుడిసెకు పోతూ వుంటే రచ్చబండ దగ్గర పంచాయతీ ఆఫీసు రేడియోలో పాట వస్తోంది.

''ఈ బాలురు రేపటి పౌరులు.

దేశపు వాకిట జ్యోతులు" పోశయ్య రేడియోలో చాలా విష యాలు విన్నాడు. కాని ఎప్పుడు ఏదీ సరిగా అర్థం కాలేదు. ఈ పాట కొద్దిగా అర్ధమయ్యేట్లుగానే అనిపించింది. కాని గుప్పెట్లో పైసల సంతోషం నిలువనీయలేదు. గుడిసె వైపు పరిగెత్తాడు.

గుడిసె చేరేసరికి చిమ్మని చీకటైంది. గుడిసెలో రోజులాగే దీపం మినుకు మినుకు మంటోంది. తల్లి కూలిపనినుండి అప్పుడే తిరి గొచ్చినట్లుంది. నీళ్ళ గోళం దగ్గర చేతులు ముఖం కడుక్కుంటోంది. తల్లి దగ్గరికి పరిగెత్తిపోయి "అవ్వా యిగో''- అని పిడికిలి చూపాడు. తల్లిముఖం చిన్నగా వెలిగింది. ''ఏందిర పోశాలు''- అడిగింది.

''పైసల్''

''యాడివి"

"బల్ర్రద గడిగిన. అమ్మగారిచ్చింది- ఇగో"-పిడికిలి విప్పి చూపించాడు. ఐదు పైసల బిళ్ళలు నాలుగు కనిపించాయి. తల్లి ముఖంలో కొంత స్థిమితం, ప్రశాంతత కనిపించింది.

"నేనదే చూస్తాన. చేతిలొక్క పైస లేదు. కూళ్లేమో పడక పాయె. ఇగతె. దుక్నంమీదికి పోతాన. కారం లగ్గింత ఉప్పొన్న కొన్కస్త". పోశాలుకు భయమైంది. మనసులో దప్పుమోగినట్లు. తను యిరవై పైసలతో బలపాలు కొనుక్కుందా మనుకున్నాడు.

"అ-ఫో నే బల్పాలు కొనుక్కుంట."

"బల్పాలా?"-వినకూడనిది విన్నట్టు ఆశ్చర్యం ప్రకటించిం ది.

"నీ రాతకు గదోటి తక్వయినాది యిట్తే" అని చేతుల్లోంచి పైసలు లాక్కొని గుడిసె బయటపడింది తల్లి విసుక్కుంటూ- పోశా లుకు ఏడు పొచ్చింది. కసి, కోపం, అసహ్యం ఏదో ఏమిటో తనకే సరిగా అర్థంకాదు. కాని మనసు ఉడికిపోతోంది. ఏడ్చి ఏడ్చి గుంజకు జారగిలబడ్డాడు, ముక్కు ఎగేస్తూ ఏడ్చాడు. తల్లివచ్చిన అలికి డయింది, ఏడుస్తున్నందుకు తిడుతుందేమోనని నిశ్శబ్దంగా నేలమీదికి ఒరిగాడు. కుమిలి కుమిలి ఏడ్చాడు. నిద్ర పట్టేసింది. ఎంత సేప య్యిందో, ఎంత రాత్రయ్యిందో తెలియదు.

తల్లి లేపి, కళ్ళు తుడిచి పొయ్యిదాకా తీసుకుపోయింది. గిన్నెలో వేడి వేడి గంజి, ఇన్ని మెతుకులూ కనిపించాయి. పోశయ్యకు తినా లనిపించలేదు. లేవబొయ్యాడు-తల్లి పట్టుకుని కూచోబెట్టింది.

"మా నాయిన గాదు. బంగారి కొండగాదు. గట్లేడుస్తారు బిడ్డ. కళ్ళు జూడు ఎంతెర్రగయినయో - మీ నాయిన వుంటే మనకు గిన్ని కష్టాలెందుకు బిడ్డ?" - వేడి వేడి గంజి నోటి దగ్గర పెట్టింది. తల నిమిరింది. పోశయ్య నోరు తెరిచాడు. లోన ఆకలి కాలిపోతోంది. రెండు బుక్కలు మింగాడు.

"సద్దులు సద్వి రాజ్యాలేలే రాతలు మనకేడివి బిడ్డ? కూటికి లేనోల్లం. కూడు గుడ్డ వున్నోల్లకు ఆ సద్దులు. మిద్దెలు, బంగ్ల లున్నోల్లకు ఆ సద్దులు. మనకేడైతది కొడ్కా........మీ నాయిన అనకపొయ్యేది, నిన్ను సద్విచ్చి దొరబిడ్డను జేస్తననీ-ఏది? నిన్ను నన్ను ఈ నర్కాపం లిడిశిపెట్టి-ఆ పుణ్యతండ్రి మాయెమాయె" తల్లి కండ్లొత్తుకుంటూ గంజి తాగించింది. కడుపులో వేడివేడి గంజి వెచ్చగా అనిపించింది. నీళ్ళతో మూతికూడా తల్లే తుడిచింది. పోశాలు లేచి వచ్చి, తన పాత చింకి చాప పరుచుకున్నాడు. రచ్చబండ వద్ద వీధి నాటకం ఆడుతున్న చప్పుడు........

"గల్ గల్ మని భుజకీర్తులు అదరగ
గల్ గల్ మని భుజకీర్తులు అదరగ"

గుడిసెముందు కుక్క ఏడుస్తున్న చప్పుడు. గుడిసె వెనక నీళ్ళ గోళెం వద్ద తల్లి కుండలు కడుగుతున్న చప్పుడు....విని పిస్తోంది. పోశయ్యకు నిద్ర ఎగిరిపొయ్యింది. అంతా చీకటి. గుంజకు మాత్రం చిన్న దీపం మినుకు మినుకు మంటోంది. ఎర్రగా మండుతోంది. పోశిగానిలో బలీయమైన కోర్కె సజీవంగా మండుతోంది. వాడు బడికి పోదామనుకున్నాడు, కాని తిండి వున్నోళ్ళకే చదువు అని తల్లి చెప్పింది. తనకు, మైసయ్యకు, యాదగిరికి, తాతకు తిండి సరిగా ఎందుకుండదు? గుడిసెలు, గుడ్డిదీపాలు తమ కెందుకున్నాయి? పచ్చ బంగళాలో వుండే సీనూ, వాగు దగ్గర తాతతో మాట్లాడిన శిన్నదొర, మాటి మాటికి కళ్ళలో కనిపిస్తున్నారు.

ఆ తరువాత చాలా రోజులుగా పోశిగాడు ఆలోచిస్తూ పడు కుంటున్నాడు. మండే దీపాన్ని తదేకంగా చూస్తుంటాడు. ఏదో ధైర్యం కలుగుతోంది. పొడిచే పొద్దుకోసం ఎదురు చూస్తాడు. బళ్ళో చదువుకునే చదువుకన్నా, బతుకు నేర్పే చదువు గొప్పదని వాడికి కొద్ది కొద్దిగా అర్థమౌతోంది.

వాడికింకా చాలా విషయాలు అర్థం కావడంలేదు. కాని ప్రశ్నలు తలెత్తుతున్నాయి. వాడి వయసుతో పాటు అవీ పెరుగుతున్నాయి.

○

జ్యోతి మాస పత్రిక
సెప్టెంబర్ 1981